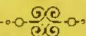
IULIU I. ROSCA.

SACRIFICIU PENTRU SACRIFICIU.

ROMAN ORIGINAL.

ORAVIȚA.

EDITURA LIBRĂRIEI I. E. TIERANU.

1881.

SACRIFICIU PENTRU SACRIFICIU.

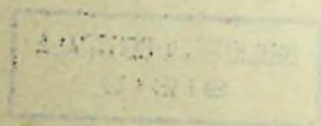
IULIU I. ROSCA.

SACRIFICIU PENTRU SACRIFICIU.

Anil temperéză amorul, dér' nu 'l sting.

Lord Býron.

ORAVIȚA.
EDITURA LIBRĂRIEI I. E. TIERANU.
1881.

Dedicaţiă.

Cuĭ?

De-aşĭ fi fost incredinţat că cunosc dóuĕ ânime, tot atât de frumóse ca şi ale eroinelor mele, le-aşĭ fi inchinat lor cea de'ntâiu a mea incercare in genul acesta; din nenorocire însĕ numaĭ in cărţĭ se găsesc asemenea ânime de carĭ fórte rar putem intâlni pe scena lumeĭ, in veacul in care ne tărim esistenţa plină de materialism. Deci, mergeţĭ, foĭ, — cărora am incredinţat câte-va din amintirile mele, — in voia vênturilor neinchinate vr'unuĭ nume carev'ar fi luat sub a luĭ ocrotire . . .

Şcrisóre

D-luĭ I. E. Tieranu

la Oravița, (Banat.)

Scumpul meu editor!

Îțĭ făgăduisem un manuscript. Fiindu-mĭ cerut, mi-am adus aminte că rescolind uădinióră cenușa amintirilor mele, găsisem câte-va schinteĭ carĭ dedese viéța rêndurilor ce urméză, rêndurĭ carĭ zăceau, ca și uitate, intr'un vraf de hârtiĭ uitate, și astfel écă-le scóse la lumina pe care țĭ-o datoréză D-tale, scumpul meu editor. Țĭ le trimit rugându-te să primeșcĭ și de astădată, din depărtare, o salutare frățéscă din parte-mĭ, impreună cu părerile mele de rĕu, că n'am avut incă ocasiunea să ne vedem și să ne cunóșcem in persónă, ci numaĭ prin mid̦locirea serviciuluĭ postal.

1880 August, Bucurescĭ.

Iuliu I. Rosca.

Sacrificiu pentru sacrificiu.

Prolog.

Primă-véra se ivise prea de timpuriu și, de și abia in Apriliu, viéța de oraș devenise ăprópe nesuferită și locuitoriĭ capitaleĭ se intreceau să emigreze, precum tómna paserile călĕtóre carĭ fug la apropierea ierneĭ.

Obicĭnuit să părăsesc in toțĭ aniĭ Bucureșciĭ pentru cât-va timp, tocmaĭ mĕ gândiam in ce parte mi-aș fi putut indrepta pașiĭ când amicul meu Aureliu Mugurelu veni să mĕ invite ca a.dóua ḑi să fiu gata de a-l insoți la Mugureĭ, in sinul familieĭ séle, anunțându-mĭ, tot-deodată și apropiata lui cununiă cu domnișóra Sofia Dumbrăvénu, al căreĭ logodnic șciam că era.

Propunerea lui venia tocmai la timp și, prin urmare, ințelegețĭ că nu mĭ-a trecut câtușĭ de

puçin prin minte, să n'o primesc, și a dóua ḑi, in revĕrsatul ḑorilor, părăsirăm Bucurescĭĭ.

Toţĭ ceĭ ce-au călĕtorit vr'odată in viéţa lor, îșĭ inchipuiesc plăcerea ce gustă cine-ve aflându-se, in faptul ḑileĭ, într'un postalion, urmând vr'un drum mare despre munte și strĕbătĕnd șesurĭ, codri, délurĭ, văĭ și riurĭ, insoţit de cântecele de diminéţă ale paserilor, sunetele clopotelor dela gâtul cailor și strigătele surugiuluĭ, și urmaţĭ de noriĭ de praf pe carĭ caiĭ iĭ ridică in trapĕdul lor.

După o călĕtoriă lungă, dér' ale căreĭ numeróse plăcerĭ nu mĕ voiu increca să le descriu, ajunserăm la Mugureĭ unde mama, tatăl și sora lui Aureliu mĕ primiră cu cea mai mare mulţămire și cordialitate.

A dóua ḑi mĕ grăbiĭ să visitez, insoţit atât de amicul meu Aureliu cât și de domnișóra Maria, sorora sa, lunca, pădurea, heleșteul, văile și délurile Mugureilor că-cĭ, de și cunosceam din Bucurescĭ intrégea familiă a lui Aureliu, nu cunosceam moșia decât numai din nume.

Cătră séră pornirăm cu toţiĭ ca să dăm o visită logodniceĭ amiculuĭ meu și familieĭ eĭ, proprietarĭ aĭ uneĭ moșiĭ vecine.

Aci avuĭ fericita ocasiune de a fi primit in sinul uneĭ alte familiĭ, tot atât de bună pe cât și familia Mugurel, compusă din domnul Dumbrăvénu,

soția sa și o copilă Sofia, gingașa logodnică a lui Aureliu, care-mĭ spuse, in convorbirile, că avea și o sororă, Matilda, ce se afla dusă in strĕinătate cu o mătușă a sa, dómna Brădescu, și care trebuia să soséscă in curênd.

Nu trecuse mult din ḑiua in care pentru prima óră fusesem la familia Dumbrăvénu, și Matilda, atât de așceptată de sorora eĭ Sofia, sosi insoțită de mătușa eĭ: De aci 'nainte incepură cavalcadele, escursiunile, jocurile și tóte felurile de petrecerĭ pe carĭ cine-va le póte avea la țéră.

Ce ḑile dulcĭ, ḑile senine, am petrecut in sinul acestor dóuĕ familiĭ ce nu făceau decât una! Vecĭnic amintirea lor va rĕmânea nescérsă in ânima mea.

Dar o intêmplare ingrozitóre era menită să turbure pentru un moment liniscea acesteĭ vieţĭ câmpenescĭ. Cititoriĭ vor afla-o din capitolele ce urméză și prin carĭ m'am incercat a reproduce, pe cât mĭ-a stat in putință, fasele acesteĭ drame ale căreĭ pregătirĭ nimenĭ nu le-a putut observa, fiind toțĭ distrașĭ cu diferitele ocupațiunĭ și preparative reclamate de nunta Sofieĭ, și care dramă póte nicĭ-odată n'ar fi fost subiectul uneĭ scrierĭ, fără stăruitórea invoireĭ a eroilor eĭ.

I.

Adesea sub aparențele cele mai liniscite s'ascund dramele cele mai ingrozitóre, precum in foițele pline de farmec ale uneĭ florĭ profumătóre zace omoritórea otravă și 'n fundul cristalinelor fontâne ale unuĭ oasis, călĕtorul obosit și insetat care voiesce să sórbă o picătură din apa cea recoritóre, zăresce crocodilul spăimêntător.

Astfel era la Dumbrăvenĭ, un cătun pitoresc, plin de amor și poesiă, care se resfață la pólele munților, pe plaiul mănos și sub cerul de azur al Românieĭ.

Era in Maiŭ, luna florilor, a profumelor și a dragostelor. Munțiĭ, văile, codriĭ, și in sfêrșit tótă natura, resunau de cântece: munțiĭ de cavalele triste, ale păstorilor ce se tânguiau de dor; văile de glasurile argintine ale copilelor indrăgostite ce incredințau vênturilor tainele lor; codri de cântecele paserilor ce măriau dumnedeirea și in sfêrșit

tótă natura de miele de ţiniturĭ misteriόse ce te fac să te oprescĭ in loc căutând in zadar să ghicescĭ de unde îşĭ iau nascerea. Chiar şi una din numerósele aleie ale grădineĭ proprietărescĭ resunau de accentele melodióse, dar jalnice, ale uneĭ vocĭ femeiescĭ.

Era Matilda care cântă:

Tótă natura e 'n sĕrbătóre:
Al primă-verei timp. a sosit;
Fluturul sbóră din flóre 'n flóre.
Pasĕrea cânta necontenit.

Zefiru adiă, unda murmură:
Totul e viéţă, totul e amor;
Blând meluşelul pe dél se'ncură,
Pe când păstorul cântă de dor.

Dar' eu sunt tristă şi in tăcere
Plâng, vaĭ! amare lacrimĭ vĕrsând;
Viéţa îmĭ pare că e durere
Şi plâng, un negru mormênt cătând!

Aci Matilda îşĭ curmâ cântarea; lacrimile in adavĕr iĭ inundase obrazii şi vocea i se inecase.

Inaintâ câţĭ-va paşĭ, îşĭ sterse faţa şi ochiĭ de lacrime şi reincepu, dar cu o voce mai slabă şi mai jalnică, părênd a fi cel din urmă suspin al clopotuluĭ care ni anunţă mórtea uneĭ fiinţe iubite:

Vedĭ pe câmpiă o mică flóre.
E fericită: trăiesçe o ḑi,
Când pere însĕ totuşĭ sub sóre
In frumuseţe ea străluci.

Când eu in viéţă-mĭ cea sbuciumată
O ḑi ferice n'am vieţuit.
De ce o flóre n'am fost creată
Şi o ḑi numai să fi trait?

Dar' sunt menită ca in tăcere
Să plâng, amare lacrimĭ vĕrsând.
Viéţa să-mĭ pară că e durere;
Să plâng, un negru mormênt căutând!

Ea plângea cântând şi vêntul cel uşor al dimineţeĭ iĭ ducea plânsorile pe aripele'ĭ diafane.

Apoĭ se aşeḑă pe o bancă rustică, sub o salciă care gemea sub greutatea sutimilor de anĭ ce-o incovoiau, şi remase gânditóre — aci sub acele ramurĭ pletóse al căror jalnic făşăit părea a fi echoul durerilor séle.

Ea, Matilda, într'o mână avea o carte: era W e r t h e r de G ö t h e; in cealaltă ţinea o batistă cu care 'şĭ stergea lacrimile.

II.

După câte-va momente petrecute într'o mută contemplare, Matilda rĕsfoi cartea ce ţinea in mână.

Inemeri tocmaĭ acolo unde Werther, plin de emoțiune, citia Lotteĭ, cu o voce intreruptă, pasagiul acesta din Ossian:

„Suflare a primă-vereĭ, de ce mĕ descepțĭ?
„Tu mĕ desmierdĭ și 'mĭ dicĭ: Rŭourez cu picăturĭ
„din cer. Dar' timpul ofilireĭ mele e aprópe, că-cĭ
„aprópe e furtuna care a să 'mĭ smulgă frundele!
„Mâine va veni călĕtorul, va veni acela care m'a
„vĕdut in frumsețea mea; ochiul sĕu mĕ va căuta
„pe câmp de giur impregiur și nu mĕ va mai găsi!"

Citirea acestuĭ pasagiu avu acelașĭ efect asupra Matildeĭ, care 'l avusese și asupra lui Werther: Un fulger posomorit schinteiă printre lacrimile ochilor eĭ și un nŭor intunecos acoperi alba eĭ frunte . . .

Resfoi din nou cartea și citi:

„S'a hotărit, Lottă! vreau să mor, și țĭ-o „scriu cu sânge rece, fără să fiu transportat de „vr'o esagerațiune romantică. in diminéța dileĭ in „care te voiŭ vedea pentru cea din urmă óră! . . . „Când veĭ ceti acésta, tu, cea mai scumpă dintre „femeĭ, mormĕntul rece va și acoperi inghiețatele „remășițe ale nenorocituluĭ care nu șcie altă dul„céță mai mare pentru cele din urmă momente „ale viețeĭ séle, de cât să petrécă cu tine . . . Ce „nópte ingrozitóre! ba nu . . . ce nópte bine-făcĕtóre „am avut! Ea e care m'a intărit in hotărirea mea: „vréu să mor!"

Aci Matilda 'şĭ intrerupse citirea remănĕnd cugetătóre.

— Da! dise apoi dênsa: de ce se maĭ prelungesc aicĭ pre pămĕnt o luptă desnădăjduită, o luptă pên' la capĕtul căreia nu sper că o s'o pot duce?.. Intocmaĭ ca naufragiatul care, luptându-se in nópte cu valurile furióse, nu mai zăresce nicĭ o stea lucind printre pênzele de nŭorĭ intunecoşĭ ce-acoper cerul şi vede că numai mórtea e singură 'ĭ scăpare, vĕd şi eu că, numaĭ scăpênd de sgomotele vieţeĭ, mĕ voi odihni in pace! aşa, deschidă 'şĭ acum abisul eternităţeĭ infiorătórea 'ĭ gură ca să mĕ priméscă.

După ce rosti aceste cuvinte işĭ urmă érăş citirea:

„Miĭ de ideĭ, miĭ de proiecte ingrozitóre se „frămĕntau in sufletul meu turburat, şi in cele din „urmă, ajunseră la acésta singură şi ultimă gândire: „Vréu să mor!... Mĕ culcaĭ şi adĭ de diminéţă, „in tótă linişcea desceptăreĭ, găsiiŭ încă fixă şi „neclintită in ânima mea acéstă hotărire: Vréu sĕ „mor!... Nu e desperare, e încredinţare că am „ajuns la capĕt cu povéra mea şi că mĕ sacrific „pentru tine. Da, Lottă! de ce sĕ n'o spun? Tre„buie ca unul din noĭ treĭ să péră, şi acela vréu „să fiu eu!"

— Da! Matildo, tu veĭ fi aceia care va peri! murmurâ ea. Trebue ca tu să fiĭ sacrificată pentru fericirea sororeĭ téle... Ea 'l iubesce! Oh, Werther!

durerea ta a găsit un rĕsunet puternic in ânima mea: Amênduoĭ am avut aceiașĭ sórte! . . . Tu mi-aĭ arĕtat sfêrșitul cel mai putincios, și 'țĭ mulțămesc.

Remase gânditóre. Ochiĭ 'ĭ din intêmplare cădură din nou pe carte citind, ca fără voiă, aceste rênduri:

„Să mĕ omor, pe mine! Fie dér'! . . . Când „într'o séră frumósă de véră te veĭ sui pe munte, „gândesce-te atuncĭ la mine; adu-țĭ aminte de câte „orĭ am străbătut acéstă vale; îndreptéză-țĭ apoĭ „privirea spre cimitirul in care se află mormêntul „meu și veḑĭ, la cele din urmă raḑe ale sóreluĭ „apunênd, cum vêntul clétină in tóte părțile iérba „cea 'naltă care-l acopere . . .“

Durerea o sdrobia. Voi să se scóle, dér' piciórele'ĭ cele delicate îĭ refusară sprijinul lor și căḑu érășĭ pe bancă.

Ce contrast surprinḑĕtor între jalea eĭ cea adêncă și veselia cea mare a natureĭ!

Un om, care se ḑice că este chipul și asemĕnarea luĭ Domneḑeŭ, și mai mult încă, o femeiă, o fecióră, un ânger, suferia, și nimenĭ, nimenĭ nu lua aminte la acésta: Fluturiĭ sărutau florile carĭ, in linișce, respăndeau, ca in tot-déuna, profumele lor imbĕtătóre in aierul cel rĕcoros al dimineţeĭ: paserele sburau pr'intre frunḑele arborilor: crengile lor frămĕtau la ușóra suflare a bórelor ce increțiau

fața undelor in carĭ cerul îșĭ oglindia seninătatea, schinteiând de radele unuĭ sóre de primă-véră și totul îșĭ urma cursul regulat atuncĭ când Matilda, ea singură, vĕrsa lacrimĭ pe carĭ nicĭ odată n'ar fi trebuit să le verse.

Dér' asta este sórtea moritorilor! Totul, pênă chiar și Domnedeirea, pare că ride de nenorocirile nóstre!

III.

Credém că, in timpul când Matilda va sta absorbită in negrele gândirĭ ce-o frămêntau, e bine ca cetitoriĭ să facă o cunoscință puçin mai intinse cu dênsa.

S'au făcut atâtea descrierĭ și atâtea comparațiunĭ despre portretele eroinelor de romane, in cât fórte cu greu am putea ca să găsim vr'o descriere, vr'o comparațiune care să fie ce-va nou. Nihil novi sub sole! De aceia, temêndu-ne să cădem in ghiarele Zoililor carĭ n'ascéptă de cât să găséscă cea mai mică asemĕnare cu vr'o eroină din cutare și cutare autor, ca să strige pe tóte tonurile: plagiare! ne vom mulțămi să fim cât se va putea maĭ comunĭ și maĭ simpli, ținêndu-ne numaĭ și numaĭ in limitile adevĕruluĭ.

Românul are o vorbă care arétă desevĕrșirea fisică; acéstă vorbă este: frumósă. Eh, bine!

nu vom spune alt nimic de cât că Matilda era frumósă, frumósă in tótă puterea cuvêntuluĭ.

Natura fusese prea darnică in privinţa eĭ: frumseţe, spirit, iĭ dăruise tot; putem ḑice că era perfecţiunea personificată.

Ea era fiica cea mai mare a soţilor Dumbrăvénu. După ce îşĭ terminase studiele făcute in ţéră, fu luată de o mătuşă a eĭ, vĕduvă, care totdeodată iĭ era şi naşă, şi dusă in străinĕtate.

Dómna Brădescu, — aşa se numia mătuşa Matildeĭ, — o adora ca pe o divinitate, o idolatrisa. Dupĕ cum nu avusere niciĭ un copil, şi soçiul, — pe care'l iubia cu acea dragoste bine cuvêntată cu care fie-ce soçiă este datóre să iubéscă pe tovarăşul vieţeĭ séla, — iĭ murise încă in flórea vêrsteĭ, îşĭ concentrase tot amorul de soçiă, pe care îl avusese şi de mamă, pe care l'ar fi avut, asupra nepóteĭ şi fineĭ séle.

Aci, in străinătate, Matilda îşĭ completă studiele cu un succes strălucit; apoĭ, impreună cu mătuşă sea, după ce visitară Europa in zig-zag, se intórse in ţéră.

Sosind la Dumbrăvenĭ, proprietatea părintéscă, găsi pe părinţiĭ eĭ ocupându-se cu pregătirile de nuntă ale Sofieĭ, sorora sea.

Abia câte-va ḑile trecură dela venirea eĭ şi veselia ce-o caracterisa se schimbă deodată in intristare.

Niminĭ nu putea să-șĭ tălmăcéscă pricina acestei schimbărĭ atât de răpide, că-cĭ niminĭ nu șcia nimic afară de cer, care șcie tóte, ea și ... și ... cetitoriĭ vor afla mai târḑiu.

Și cu cât veselia se măria la Dumbrăvenĭ, cu cât ḑiua hotărită pentru nunta Sofieĭ se apropia, cu atât Matilda devenia din ce in ce mai tristă.

Câte-va momente de veseliă veniau câte-odată să gonéscă nŭoriĭ de durere cariĭ acoperiau fața, dér' ele periau indată și lunga suferință relua locul scurteĭ veseliĭ.

Rĕspunsu 'ĭ, la tóte intrebările ce i se făceau atingĕtóre de intristarea eĭ, erau, sau eternul nu șciu, sau vr'un motiv care 'ĭ venia in minte, invocat numai ca să contenéscă intrebările și să inlăture curiositatea.

Și apoi, cată s'o spunem, Matilda se păzia fórte mult de a se arĕta suferindă între ochĭ mai mulțĭ: ea nu 'șĭ destăĭnuia durerea de cât numai singurătățeĭ, acéstă nedespărțită soră și singură consolătóre a intristăreĭ, și nu 'șĭ incredința plânsul de cât numai vênturilor:

In orele'ĭ de mâhnire o vedeaĭ rĕtăcind aci prin bĕtrânele aleie ale grădineĭ, aci prin vălcelele ce se 'ntindeau printre dealurĭ, aci pe colinele măguratice, și-aci prin dumbrăvile tinere, abia inmugurite, ce 'ncongiurau satul. De multe orĭ rĕtăcind

astfel, se așeḍa pe malul rîulețuluĭ care șerpuia misterios printre arborĭ udând pólele délurilor și rĕmânea astfel visătóre, contêmplând limpeḍile'ĭ unde ce se duceau la vale și carĭ i se părea că compătimesc, prin murmurul lor duios, de durerea eĭ.

Când ânima 'ĭ era impovĕrată peste mĕsură, atuncĭ isbucnia in plângĕtóre valurĭ de armoniă adresând Filomeleĭ, acéstă nenorocită soră a Progneieĭ, următórele accente:

Filomelă blândă, sóță de iubire,
Ce in cale-mĭ tainic de amor suspinĭ,
Într'un cânt de jale, orĭ de fericire,
Vin'o, suferința crudă să 'mĭ alinĭ.

Înima-mĭ duiósă sufere 'n tăcere
Sfâșiat' amarnic de-aĭ dureriĭ spinĭ,
Fără s'aibă 'n lume nicĭ o mângâiere!
Vin'o suferința crudă să 'mĭ alinĭ.

Înfocatu'mĭ suflet iute se va stinge!
Pentru mine vifor sunt zefiriĭ linĭ.
Décă plânsu'mi, dragă, ânima ți-atinge,
Vin'o suferința crudă să 'mĭ alinĭ,

Că-cĭ să 'ntrebe niminĭ nu s'opresce'n cale,
De ce ochi'mĭ astăḍĭ nu mai sunt seninĭ
Și revĕrs ca valul cântece de jale ...
Vin'o suferința crudă să 'mĭ alinĭ.

Vĕḍênd însĕ că gingaşa păsĕrică îşĭ urma sborul, fără ca să ia aminte la glasul eĭ, încheia cu durere:

In zadar sunt însĕ plânsurile mele!
Ora mea din urmă curênd va suna
Şi-orĭ ce suferinţe, orĭ ce chinurĭ grele.
In mormêntu'mĭ rece se vor alina!

Matilda era poetă: acestea erau insuşĭ accentele ânimeĭ séle.

IV.

De mult Matilda se afla cufundată in durerósele 'ĭ gândurĭ, când o voce rĕsunătóre, veselă ca ciripitul celeĭ de 'ntêiŭ rôndunele care, sosind primă-véra din sinul străinăţeĭ, îşĭ regăsesce cuibul părăsit, s'auḍi cântând:

Mult dorita primă-véră
Se re'ntórce 'n scumpa-mĭ ţéră;
Câmpiĭ, codriĭ, mândre florĭ,
Firea 'ntrégă, re'nviéză
La strălucitórea raḍă
A ceruluĭ fără nŭorĭ.

Auḍirea acestor accente argintine o smulse din absorbirea eĭ; îşĭ sterse lacrimele carĭ 'ĭ brăsdaseră faţa şi, chiămându'şĭ tóte puterile in ajutor, se sculâ.

Tocmaĭ era timp, că-cĭ stăpâna voceĭ care s'audia spărgênd aierul cu armoniósele 'ĭ vibrări, s'aretâ la cotitura aleeĭ ce conducea la banca Matildeĭ.

Acésta era o fetiță veselă și gingașă ca primăvéra, care, cum vĕdu pe Matilda, se răpedi spre dênsa și, îmbrăcișându-o îĭ dise:

— Bună diminéța, draga sorióră. Te-aĭ sculat mai 'nainte de cât toțĭ, chiar și 'naintea diorilor: Se vede că eștĭ dina lor.

Matilda, drept respuns la acest compliment măgulitor, îșĭ puse buzele pe fruntea tênereĭ, albă ca fulgul lebedeĭ ce se légănă pe unde, și imprimă pe dênsa o sărutare de soră.

— Dér' ce aĭ tu? o 'ntrebâ copila observând urmele durereĭ intipărite pe fața Matildeĭ, cu tótă silința ce ea 'șĭ dedese ca să le-ascundă de privirele sororeĭ séle. De ce eștĭ așa de tristă, de 'mĭ semenĭ cu tómna cea bĕtrână? Și-apoĭ când? Tocmaĭ astădĭ: diua nunțeĭ mele, a sorióreĭ tèle Sofia. Spune-mĭ! Ce aĭ?

— Nimic! respunse Matilda.

— Nu, nu, nu se póte! Aĭ ce-va și nu vreĭ să 'mĭ spunĭ.

— Nimic, ițĭ repet, respunse érășĭ Matilda. Stând la umbră, umezéla, aierul dimineţeĭ mi-aŭ făcut reŭ.

— Atuncĭ de ce staĭ aicĭ? Haidemĭ in colo.

Şi apucând pe Matilda de mână, sglobia copiliţă porni 'nainte târindu-o după dênsa.

Eşiră la un luminiş întins smălţat de florĭ. Radele sóreluĭ, ne maĭ impedecate aci de vr'un obstacol, inundau luminişul cu miĭ de valurĭ de lumină, prefăcênd in strălucitóre diamante picăturile de ruoă, aceste lacrime tainice ale nopţeĭ, ce tremurau pe firicelele de iérbă şi de florĭ de témă ca să nu le sorbă privirea cea arḑĕtóre a sóreluĭ.

— Ah! ce florĭ drăgălaşe! esclamă Sofia. Veḑĭ, ierĭ nu erau încă inflorite aşa de mândru: au inflorit de ḑiua nunţeĭ mele. Haidemĭ să facem câte un buchet.

Şi Sofia, lăsând pe Matilda de mână, începu să 'şĭ formeze buchetul.

— Ânger de copilă, — murmură Matilda privindu-o, — fie ca in tótă viéţa tea să fiĭ totalâta de veselă şi de fericită.

Apoĭ, după câte-va momente, adaose:

— Şi o să fie! ... Oh, Dómne! n'ar fi óre pĕcat ca ăcéstă fiinţă, atât de nevinovată, să sufere? Nu! nu va suferi! ... Cu viéţa mea voiu sigila fericirea eĭ ...

— Veḑĭ ce frumos buchet mi-am făcut; ia să vĕd şi p'al teu, — ḑise Sofia întorcêndu-se spre sorora eĭ. Dér' vĕḑêndu-o stând nemişcată, adaose:

— Cum? n'aĭ cules nimic? Oh! asta mĕ supĕră prea mult şi, drept pedépsă, am să te sărut pentru ca să 'mĭ facĭ un buchet de nuntă.

Şi, dicênd acestea, se acăţă de gâtul Matildeĭ ca o blândă ederă de trunchiul unuĭ stejărel, sărutându-o de miĭ de orĭ.

— Da, draga mea Sofiă, o să 'ţĭ fac un buchet frumos, încântător ca tine, copila mea.

— Să 'ţĭ ajut şi eu?

— Nu, nu, tu du-te şi te gătesce de nuntă: il voiu face singúră cum îmĭ va plăcea, şi, sfêrşindu'l, voiu veni eu ca să-ţĭ ajut.

Sofia plecâ.

Matilda, aruncându-şĭ privirea împrejur pe florĭ, işĭ puse ochiĭ pe un răzor de miosotis (nu mĕ uita), şi 'şĭ îndreptâ paşiĭ in spre partea aceia; ajungênd la răzor, începu să culégă pe cele mai frumóse florĭ şi să-şĭ formeze buchetul.

Veselia natureĭ şi radele cele viĭ ale sóreluĭ de Maiu, carĭ sfăşiaseră vêlurile de negurĭ ale dimineţeĭ, influenţară póte să-ĭ împrascie óre-cum mâhnirea, că-cĭ părêndu-se că uită un moment durerea ce-o domina cu puçin mai 'nainte, zimbetul i se ivi pe buze şi, culegênd mereu floricele şi înşirându-le in buchet, le descânta ingânând cu voceâ eĭ cea dulce, pe o ariă improvisată:

Miosotisul mândru, 'şĭ ia sborul
Din sînul dineĭ florilor, vrênd
Ca s'aminléscă éră̆şĭ amorul
Celor ce 'l uită aşa curênd.

Juniĭ, pe carĭ i 'ncinge dorul,
In spre câmpiă paşiĭ 'ndreptând,
De-ajung acolo unde isvorul
Murmură tainic iérba scăldând.

Şi 'l vĕd şi unde cum s'oglindéză,
S'opresc in cale, adânc oftéză
Şi 'ĭ spun tot dorul ce l'ar purta;

Căcĭ cu blândeţe el cuvêntéză
Celor ce amorul i 'nflăcăréză:
»Ah! mĕ iubesce, nu mĕ uita!«

După-ce formă dóuĕ buchele numaĭ din miosotis, din aceste graţióse florĭ ce par a fi născute din lacrimele îndrăgostiţilor in nopţile senine de primă-véră, se îndréptă spre casă.

Ajunsă aci, întră in camera eĭ, aşedâ buchetele in apă, in nesce bucheliere de porcelan, şi eşi spre a se duce in camera Sofieĭ.

V.

Cine ar putea să descrie răpitorul tablou ce aci se înfăţişă ochilor Matildeĭ? Sorora eĭ, sburdateca Sofia, se afla de 'naintea uneĭ măreţe oglindĭ

de Veneția; mama și mătușa eĭ, ajutate de o fată din casă, să grăbiau care mai de care să facă tenereĭ mirese o toaletă care să nu rĕmână mai pe jos de gingășia eĭ. Aci Sofia, nerăbdătóre, își rădica răpitórele 'ĭ mănușile rosalbe vĕrîndu-le in undele pĕruluĭ ce'ĭ acoperia acum umeriĭ cădêndu-ĭ până la picióre, întocmaĭ ca bĕtéla care puçin mai in urmă era să undulez̧e in valurĭ de aur pe umeriĭ 'ĭ albi ca spuma valurilor, și împedecând ast-fel pe ceĭ ce voiau s'o gătéscă: aci, dojenită de mama eĭ cu o seriositate prefăcută, se lăsa indolentă in voia mânelor ce'ĭ împletiau cosițele. Numaĭ domnia-vóstră, dómnelor, carĭ ațĭ trecut prin acéstă fasă, cea mai fericită din viéța uneĭ femeĭ, putețĭ să cuprindețĭ cu gândul un asemenea tablou ca acela ce se afla de 'naintea ochilor Matildeĭ. numaĭ domnia-vóstră puteţĭ să vă închipuițĭ nerăbdarea, veselia și miele de palpitărĭ ce făcu să se bată cu putere peptul tenereĭ logodnice in ḑiua nunțeĭ.

Acéstă privelisce, plină de animația, oprise pe Matilda in loc. Ea privi cu admirare, cu o plăcere nedescrisă, scena ce se înfățișa priviriĭ séle. Și cât de scump n'o costa pe dênsa acéstă plăcere! ... Numaĭ ânima eĭ ar fi putut-o spune și adênca espresiă de durere care îndată înlocui trecĕtorul simulacru al plăcereĭ de un moment ce se arĕtase pe fața eĭ.

Femeia însĕ, chiar când credem că e cea mai slabă, adesea e tot cea mai tare. Matilda îşĭ porunci să fie veselă şi tristeţea dispăru sau, mai bine ḑis, se prefăcu că dispare de pe figura eĭ.

— Mamă şi mătuşică, — ḑise ea apropiându-se de grupa care se găsia in faţa oglindeĭ, — domnia-vóstră, ca mai esperte in materiă, ar fi bine să vedeţĭ de celelalte orânduiele ale caseĭ lăsându-mĕ să vĕ inlocuiesc, şi vĕ asigur, — adaose ea cu o nespusă graţiă, — că voiu fi la înălţimea misiuneĭ ce 'mĭ veţĭ încredinţa.

— Aşa, aşa, bine ḑice sorióra mea, — aprobă Sofia. — Domnia-ta, dragă mamă, şi domnia-ta, iubită mătuşică, duceţi-vĕ şi vĕ ocupaţĭ cu celelalte pregătirĭ trebuincióse şi lăsaţĭ pe drăguţa mea sorióră să-mĭ facă toaleta. Ea are in tot-déuna gusturĭ frumóse, ca şi dênsa.

— Şi la ce 'mĭ folosesce frumuseţea! . . . — murmură Matilda.

Bĕtrânele trebuiră să cedeze tenerelor: ele se retraseră, şi Matilda le luâ locul.

Câte bătrâne din societatea in care trăim n'ar trebui să cedeze tenerelor, şi cu tóte acestea le vedem tot înainte, făcându-se adesea obiectul de batjocură al celor ce le încongióră? De aceia se vede că periĭ de argint au perdut atât de mult din respectul ce li s'ar fi cuvenit . . .

Dér' să urmăm.

Trecem peste orĭ ce amĕnunte cariĭ n'ar avea nicĭ un interes pentru cititorĭ și n'ar face nimic alt de cât ar âmple paginele in zadar.

Și cine ar fi óre curios să șcie, de esemplu, cum era gătită Sofia? de ce materiă iĭ era rochia? ce fel de croiélă avea? etc. Credem că e destul să spunem că era gătită in chipul cel mai cuviincios; și cu o simplitate câmpenéscă, fără nicĭ o pretenție înfumurată, acéstă bólă atât de lipiciósă care ne face să ne temem că prea puçine din fetele de astădĭ au scăpat de ciumósa eĭ atingere.

Am dis că Sofia era gătită cât se póte de simplu și tocmaĭ acéstă simplitate o făcea să fie cu mult mai frumósă, mai atrăgĕtóre, și mai adorabilă, că-cĭ mai in tot-déuna tot ce e simplu e mai frumos. Ce vrețĭ? când cine-va e prea încărcat, șovăiesce sub greutatea sarcineĭ.

In pregătirile nunțeĭ ora fixată pentru cununiă se apropia. Deja mirele și nuniĭ asceptau in frumósa bisericuță a monăstireĭ Z . . ., unde era convenit a se sĕvârși căsătoria.

Mănăstirea Z . . . nu era decât de o gónă de cal departe de Dumbrăvenĭ; de pe vêrful colineĭ ce se 'nălța la capĕtul cătunuluĭ, ochiul putea deosebi rusticele 'ĭ turnurĭ de lemn perdute printre stejariĭ ce încongiurau mănăstirea.

Tóte fiind gata, poronciră de a se înhăma caiĭ.

VI.

Pe când fie-care era ocupat cu câte ce-va, Matilda se coborì in curte aruncându-șĭ privirile pe mulțimea argaților cari alergau încóci și încolo avênd fie-care câte o poruncă de împlinit.

In ochiĭ eĭ un foc sinistru se vedea ardênd; înfățișarea 'ĭ arĕta o hotărire neclintită.

Ea 'șĭ aținti privirea asupra unuia din argațĭ; acesta era un flăcău chipeș, de o statură 'naltă, falnic ca un brad de munte, a căruĭ căméșă despicată și cu mânecĭ largĭ, lăsà să se vadă un pept și niște brațe de atlet: pĕru-ĭ negru ca și ochiĭ 'ĭ plinĭ de vioiciune, iĭ acoperia umeriĭ cu umbróse plete care fîlfăiau in voia vêntuluĭ și pe cari pocita disciplină militară nu le atinsese încă.

— Sandule, — strigă Matilda.

— Poruncițĭ, c'oniță, — rĕspunse Sandu apropiându-se in grabă de aceia care-l strigase.

— Ascultă-mĕ, — ḑise Matilda încet; — dute in grădină și așcéptă la pavilionul de pe movilița din fundul aleeĭ ceĭ marĭ. Aĭ auḑit?

— Am auḑit, c'oniță, — rĕspunse Sandu. Și plecă impresionat adênc de ciudata espresiă ce era întipărită pe fața tenereĭ stăpâne.

Matilda se urcă sus, reintră în camera ei și se așédĕ de 'naintea uneĭ mescióre pe care se afla tóte cele necesare pentru scris. Era emoționată la culme, după cum e tot omul in momentul când e aprópe să sĕvèrșéscă ce-va: o pălire de mórte se întinse pe descompusa'ĭ față, întocmaĭ cum nŭoriĭ ceĭ galbenĭ-cenușiĭ coperă, in unele nopțĭ brumóse, fața cea palidă a luneĭ; buzele'ĭ deveniră sérbede; mânele începură săĭ tremure, ast-fel că'i trebui o mare silință ca să pótă apuca un condeiu și să scrie câte-va rêndurĭ. Puçin câte puçin însĕ voința se părea că învinge emoțiunea. După ce sfêrși de scris, înduoi hârtia și o puse într'un plic pe care-l ascunse in sin; apoĭ rĕmase gânditóre.

Răpedĭ iĭ fură însĕ gândurile că-cĭ se sculâ și eși din cameră îndreptându-șĭ pașiĭ cu ferélă spre camera domnuluĭ Dumbrăvénu, tatăl eĭ; ajunsă aci, îșĭ aruncă ochiĭ pe păreţĭ și sigură că nu era vĕḑută de nimenĭ, 'șĭ 'ĭ ținti pe acela unde se afla panoplia, părênd că voia să alégă ceva; apoĭ trase răpide un scaun, se sui pe el, și luând unul din numerósele pistóle ce se aflau așeḑate într'o neregulă pitoréscă, 'l ascunse, cât putu mai iute și mai bine, sub hăinuța pe care șĭ-o aruncase pe umerĭ, se dede jos, puse scaunul la locul de unde-l clintise și, cu aceiașĭ precauțiune și grabă cu care venise, eși reintrând érașĭ in camera sa. Dup'aceiă ascunse

pistolul sub una din saltelele patuluĭ eĭ, luâ unul din cele dóuĕ buchete de miosotis pe carĭ le formase cu câte-va ore mai 'nainte și se strecurâ prin ușa de din dos a caselor care ducea in grădină, dispărănd in aleie.

Sandu următor porunceĭ ce i se dedese, ascepta.

Matilda deschise ușa pavilonuluĭ și întrâ urmată de Sandu.

— Sandule, — îĭ ḑise ea închiḑênd ușa, — am să-ţĭ dau o 'nsărcinare; fi-veĭ tu atât de bun ca s'o 'mplinescĭ?

— Auḑĭ vorbă, c'oniță. Și au mai este de 'ntrebat? — rĕspunse chipeșul flăcău adresându-ĭ o privire plină de o respectuósă și naivă imputare.

Și 'n adevĕr atât Sandu, cât și toţĭ ceĭ alţĭ argaţĭ aĭ curţiĭ ar fi fost in stare să 'șĭ dea și viéţa pentru acéstă atât de bună stăpână.

— Îţĭ mulţămesc, bunul meu Sandu, îţĭ mulţămesc! Écă de ce vorba:

Și, ḑicênd acestea, scóse plicul din sîn.

— Veḑĭ hârtia-asta? Ia-o și du-te la mănăstire; acolo fă cum veĭ șci s'o daĭ in mâna domnuluĭ Aureliu, ginerile, împreună cu acest buchet de florĭ, ḑicêndu-ĭ că e darul ce 'ĭ trimit de nuntă. Poţĭ s'o facĭ asta?

— Și ce nu pot face eu, c'oniță? Numaĭ

unul ca d'alde Năstase, n'ar putea face. Dér' Sandu e Sandu și Năstase, Năstase.

Năstase era un sêrman năuc, rêndaș la grajd, obiectul de rîs al celor alțĭ argațĭ.

— Bine! Așa dér' mĕ 'ncred in istețimea ta. Numaĭ înțeles-aĭ tu ce țĭ-am spus?

— Cum trebuie să 'nțelégă orĭ-ce om cu mintea întrégă.

Și Sandu punênd biletul ce i 'l dedese Matilda in îndoiturile brêuluĭ séu și luând buchetul, se găti să plece.

— Pe unde o s'apucĭ? — lu'ntrebă Matilda.

— Apoĭ, de-adreptul prin pădure, ca să ies mai răpide.

— Te veĭ păḑi să nu te véḑă cine-va.

— Nicĭ vorbă.

— Și Sandu plecă răpide îndreptându-se spre mănăstirea Z . . .

VII.

Matilda, rĕmânênd singură, părăsi și dênsa pavilonul spre a reîntra in camera eĭ unde se așeḑă din nou la mesciόra de scris. Condeiul alunecă pe hârtie întipărind pe dênsa ideiele ce mintea și ânima eĭ, amêndόuĕ turburate de gravitatea momentuluĭ, îĭ dictau.

Acéstă scrisóre era destinate pentru Sofia; écă ce cuprindea:

„Sofio, iubită sorióră, primesce bine-cu-„vêntările ce sufletul meu îţĭ dă mai 'nainte de a „'şĭ lua sborul după pămênt. Trebuia negreşit o „jertfă care să consântéscă fericirea ta, şi acéstă „jertfă, care trebuie să fiu eu, e gata a se înde-„plini; când tu vei citi aceste rêndurĭ ea deja va „fi sĕvârşită. Mor însĕ veselă, şciind că mĕ sacri-„fic pentru fericirea unuĭ ânger ca tine. Mângâie „pe părinţiĭ noştri şi pe mătuşa mea de perderea „aceleia care, trăind, ar fi fost o nenorocită stavilă „pusă in calea fericireĭ tale. Primeşce, odată cu „cel din urmă al meu adio, şi buchetul pe care „l'am format astădĭ de diminéţă pentru tine. Te „conjur, nu plânge! O mirésă nu trebue să verse „lacrime, in diua nunţeĭ, lacrime de durere, ci „lacrime de fericire, mai cu sémă când nicĭ eu, „mirésa mormêntuluĭ, nu plâng scriindu-ţĭ.“

„Încă odată: Adio! Fii fericită!

„Matilda.“

După ce fini, luă buchetul de miosotis şi 'l aşedă lângă scrisórea pe care o lăsă deschisă. Apoĭ se duse la pat, scóse pistolul de unde l'ascunsese şi, cu destulă pază şi grabă, se strecură din nou in grădină, străbătu din nou aleea cea mare, întră in acelaşĭ pavilion unde cu câte-va momente mai

'nainte tăinuise cu Sandu, și încuiă ușa după dênsa, lăsându-se a cădea, ca sdrobită, pe un scaun.

Pavilionul acesta era așeḑat p'o mică movilă acoperită d'o iarbă mătăsósă de o verdéță minunată; el era construit din stêlpĭ de lemn de stejar, ridicațĭ p'o basă octagonală, in cari erau prinșĭ locurĭ și cervele, asemenea de stejar, cu geamurĭ de diferite colorĭ. Vêrfu-ĭ țuguiat, ca al uneĭ glugĭ de coceni, se perdea printre brad̦iĭ cei tenerĭ, îmbrăcișațĭ de ederă, carĭ, înălțându-șĭ măréță-le frunte cu trufiă, ișĭ împreunau ramurile formându-șĭ ast-fel o cingătóre de verdéță. În ântru, de giur împregiurul păreților se întindea o laviță imobilă, construită din bucățele de lemn necioplit, prinse una lângă alta; in mijlocul pavilionuluĭ se afla o masă incongiurată de șése scaune tóte de aceiașĭ construcție pitorescă precum era și lavița; pe jos, pardoséla era in parchete.

Am ḑis maĭ sus că Matilda se lăsase a cădea pe un scaun; nu trecură câte-va momente insă și ea incepu să cerceteze pistolul. După ce scóse dopul de hârtiă ce se afla pus in vêrful țeveĭ, rădică cocoșul, — care deja era rĕdicat la pasul întêiŭ, — la pasul al doilea, și esaminându-l cu atențiune: arma era încărcată in tótă regula, căcĭ unul din obiceiele domnuluĭ Dumbrăvénu, tatăl ei, era și acela de a 'șĭ avea în tot-déuna armele încărcate.

Dup' aceia rădică unélta ucigĕtóre la înălţimea peptuluĭ. Gata încă a o descărca, mâna îĭ trĕmură. Sĕrmana Matildă! Pân' aci nu credusе că momentul cel din urmă e, tot-deodată, şi cel mai teribil din viéţa omuluĭ. Pân' aci ea privia mórtea ca singura vindecare a suferinţelor eĭ; acum însĕ, când o vedea în faţă, i se păru fiorósă. Aşa este în tot-déuna; ne decidem fórte uşor să facem un lucru, fie chiar şi să comitem un sinucid; când însĕ e în adevĕr ca să 'l sĕvărşim, hesităm.

Creieriĭ ferbeau în capul eĭ; têmplele'ĭ svâcniau cu furiă.

Cu tóte acestea şcia că a trăi era pentru dênsa ce-va cu mult mai grozav chiar şi de cât mórtea. Aşa dér' decisiunea ce luase, era luată, şi-apoĭ ideia că póte Sandu va fi ajuns la monăstire şi va fi dat scrisórea la destinaţiă, o întări din nou în hotărîrea 'ĭ slăbită un moment. Da! Sandu póte va fi dat aceluĭ domn Aureliu scrisórea ce singură era să rădice mai în urmă un colţ din vĕluĭ ce acoperia misterul pe care Matilda îşĭ pusese tóte silinţele pentru ca să-l ţină tăinuit; scrisórea ce era menită s'aducă un desnodămênt acesteĭ pasionate drame ce se urdia în sinul liniştceĭ aparente a vieţeĭ câmpeneşcĭ de la Dumbrăvenĭ.

VIII.

După ce Matilda sfêrșise de a găti pe Sofia, acéstă chiămare pe mama și pe mătușa sa ca să 'șĭ arunce amêndóué o cea din urmă privire asupra găteleĭ séle de mirésă, ḑicênd, cu o nespusă grațiă, Matildeĭ:

— Acum, dragă sorióră, mulțămindu-țĭ de frumósă toaletă ce mi-aĭ făcut te rog ca și tu, la rêndul tĕu, să te ducĭ a te găti pentru nunta sorióreĭ tale, și fă-te ... și fă-te cât se va putea mai frumósă. Șciu că n'aĭ trebuință de adjutorul nimĕnuĭ, după cum îțĭ place să te gătescĭ in totdéuna singură, cu tóte acestea indată voiu veni și eu ca să-țĭ admir gătéla.

Și acățându-se de gâtul eĭ, o sărutase de miĭ de orĭ.

Matilda dér plecase, după cum gândia Sofia, ca sĕ se gătéscă de nuntă.

Plecase, și 'n adevĕr ca să se gătéscă, nu însă de nuntă, ci de mórte.

Așa dér cititoriĭ nu vor fi surprinșĭ cătușĭ de puçin vĕḑênd că niminĭ nu băgase de sémă absența

Matildeĭ. Chiar Sofia, aci ocupată să se maĭ admire pentru cea din urmă óră in oglindă, aci sĕ pună la loc vr'un firicel de pĕr rebel, scăpat din cosiță, aci să se mai ștérgă de vr'un praf închipuit ce i se părea că 'l vedea pe rochia ei, aci mai alergând să dea și dênsa vr'o poruncă servitorilor amețițĭ de-atâta alergătură in drépta și 'n stânga, tóte acestea, unite și cu mișcarea sufletéscă ce 'i pricinuia ora solemnă care era aprópe să sune, ocupându-i spiritul, fu ast-fel distrasă încât uită pentru un moment pe sorora sa Matilda. Cei-lalțĭ, absorbițĭ asemenea, nu se gândiră mai mult decât dênsa, și in tot acest interval de timp ce se părea că o favoriséză, Matilda avu destulă vreme pentru ca să 'șĭ facă tóte pregătirile necesare la îndeplinirea funesteĭ sale hotărîrĭ.

Dar in sfêrșit odată absența ei trebue să fie observată și acésta nu 'ntârdiă mult.

După poruncile primite vizitiĭ înhamaseră caiĭ și traseră la scară.

Ce tablou răpitor! caiĭ, gătițĭ cu panglice de diferite colorĭ, cu florĭ și batiste albe ce fâlfâiau in voia vêntuluĭ, băteau din picióre de nerăbdare scuturându 'șĭ neîncetat șirurile de clopoțeĭ ce le atârnau la gât, și cariĭ scoteau acele sunete de zing-zing atât de drăgălașe. Surugiiĭ învestmêntațĭ in pitoreșcele lor costume, costume rĕmase din bĕtrânĭ

și a căror urme au început, din nenorocire, să se ștérgă cu totul de când drumurile de fer au înlocuit postaliónele și de când boeria strămoșéscă s'a schimbat in baroniă străină, surugiiĭ, ḑicem cu brîul încins in numeróse șirurĭ de bete cusute cu lânițe, cu fluturĭ și cu mărgele, asceptau călărĭ pe seoașiĭ lor, cu o mână scuturând frênele cailor, cu alta plesnind din lungile lor bice cu sfêrcurĭ de mĕtase, și mișcând din cap cu mândriă spre a desface in vênt atât lungile lor plete brune cât și numerósele fâșiĭ de panglice tricolore ce aveau la pălăriă. Argațiĭ, asceptând cele din urmă poruncĭ, steteau înșirațĭ pe lângă postalióne, și țĕraniĭ, femeĭ, fete, bărbațĭ, flăcăĭ și copiiĭ, toțĭ gătițĭ de sĕrbătóre, priviau înșirațĭ pe la gardurĭ, nunta care era să pornéscă.

Gata să cobóre treptele terațeĭ ce se 'ntindea in fața caselor ca să pună piciorul pe scara trăsureĭ, Sofia, aruncându-șĭ o ultimă ochire asupră-șĭ, vĕḑu că 'ĭ lipsesce ce-va: buchetul de nuntă, buchetul pe care Matilda rĕmăsese in grădină să-l facă. Acesta 'ĭ aduse aminte că sorora eĭ lipsia.

În acelaș timp, mama și mătușa Matildeĭ vĕḑênd că dênsa nu maĭ venea, trimiseră, 'ndată pe una din servitóre ca s'o chiăme; acésta însă se întórse spunênd că c'onița Matilda nu era in casă. Nerăbdarea începu să gădile ânimile tuturor, carĭ porniră s'o caute prin cele-lalte încăperĭ.

Într'acestea, Sofia se duse sĕ iea însa-şĭ mănunchiul de florĭ din camera Matildeĭ; vĕḑêndu-l pe mescióră, s'apropiâ şi 'l luâ; in acelaş timp însă, ochiĭ alunecară pe hârtia ce se afla lângă dênsul, pe scrisórea Matildeĭ. Curiositatea, acéstă primă trăsură de caracter a femeilor şi care a perdut pe strămóşa lor, o făcu să ia hârtia in mână şi să citéscă cele ce erau scrise pe ea. Dér dela cele dintêiu rêndurĭ ochiĭ i se împaiangenară, un tremur nervos o apucâ, scóse un ţipet şi, cletinându-se, căḑu pe scaunul ce se afla lângă mescióră.

Ţipetul eĭ fusese auḑit: toţĭ se grăbiră s'alerge in camera Matildeĭ.

Aci găsiră pe Sofia, aprópe leşinată, întinsă pe scaun sdrobită de durere; mănunchiul de miosotis care 'ĭ scăpase din mână, zăcea la piciórele eĭ.

— Sofio, ce ai? ţi-e rĕu? — o 'ntrebară mama şi mătuşa eĭ.

Drept rĕspuns, Sofia 'şĭ îndreptâ ochiĭ spre biletul ce, ca şi buchetul de florĭ, iĭ căḑuse din mână, arĕtându-l cu degetul.

Dér nimenĭ nu 'nţelese nimica ci şi D-na Dumbrăvénu, creḑênd că Sofia 'ĭ arată buchetul, s'aplecâ, îl luâ de jos şi 'l presintâ.

— Haidem! e timpul să plecăm... Écă 'ţĭ şi buchetul.

— Nu! — abia putu in sfêrşit să pronunţe Sofia cu silnicia.

Şi, întindênd din nou mâna spre bilet, adaose:

— Hârtia.

Dómna Brădescu se grăbi s'o rădice de jos.

— Citiţi! — maĭ dise Sofia.

Dómna Dumbrăvénu, curiósă, se apropiă de sora eĭ spre a citi şi dênsa aceea hârtiă care era să li esplice causa ţipětuluĭ Sofieĭ.

Efectul eĭ fu trăsnitor.

— Iute! Alergaţĭ! Cătaţi-o! pentru Dumnedeu! — fură vorbele ce se putură îngâna.

— Vaĭ! numaĭ de-ar fi timp! — esclamă Sofia.

Slujitoriĭ, carĭ nu putură înţelege nimic din acéstă scenă ca şi mută, steteau mişcaţĭ: buimăciţĭ de gróza ce se vedea întipărită pe feţele stăpânilor lor, nu scia, nicĭ unul din eĭ, ce trebue sě facă.

IX.

În acelaş moment domnul Dumbrăvénu se ivi pe pragul uşeĭ.

Acesta era un bărbat robust, tipul Românuluĭ verde, bine făcut şi plin de o inteligenţă care pătrundea totul.

Mirat de priveliscea care i se 'nfăţişa ochilor, întrebă care era causa? Pân' a nu i se respunde

insĕ și ca și cum ar fi vrut să măréscă confusiunea, o detunare teribilă s'audi in spre partea grădineĭ, urmată de sgomotul unor geamurĭ carĭ se sdrobiseră.

— S'a omorît? ah! — strigă dómna Brădescu răpeḑêndu-sĕ, ca un fulger, spre terața care da in grădină.

— Curênd in grădină! sărițĭ! îndemnă Sofia cercêndu-se a se scula de pe scaun.

— Pentru Dumneḑeu! ce e? ce s'a 'ntêmplat? — intrebă domnul Dumbrăvénu.

— Matilda! Mórtă! — i se respunse.

— Matilda! — esclamă el și ideia uneĭ sinuciderĭ venindu-ĭ in minte, urmă pe dómna Brădescu.

Toțĭ se luară după dênsul.

Sgomotul geamurilor ce s'auḑise sdrobindu-se și de care fusese urmată detunarea, era cel mai bun conducĕtor pentru domnul Dumbrăvénu, că-cĭ iĭ aduse-aminte, luĭ, care nu-șĭ perdea cumpĕtul nicĭ in cele mai grele momente, că nicăirĭ nu puteau fi geamurĭ in grădină de cât numaĭ la pavilonul de pe movilița din capĕtul aleeĭ cei marĭ.

Așa dér' îșĭ îndreptă pașiĭ in spre partea aceia.

Cu cât se apropia de pavilon, cu atât mirosul prafuluĭ de pușcă devenia mai simțitor; ajungênd vĕḑu geamurile sparte și asta-ĭ fu de ajuns ca să patrundă totul.

Puse mâna pe clanță și vru să deschidă, dér' ușa nu cedâ, fiind, după cum șcim, închisă de Matilda pe din ântru; ochiĭ 'ĭ însĕ putură vedea prin sticla transparentă a ușeĭ pavilionuluĭ un spectacol înfiorător.

Atuncĭ forțâ ușa: brósca se sfărimâ la sguduitura 'ĭ puternică, și el intrâ.

Matilda zăcea întinsă pe parchetul acoperit de sânge; pistolul era lângă dênsa.

Domnul Dumbrăvénu, pe a căruĭ nobilă figură o durere de părinte nedescrisă se întinsese ca un vĕl cernit, se plecâ și, rădicând frumosul cap al Matildeĭ, îl așeḑâ p'un scaun; apoĭ își scóse batista din posunar, îĭ desfăcu vestmintele și i-o puse pe rană vrênd să opréscă sângele care nu încetase încă de a curge.

Pe când domnul Dumbrăvénu era astfel ocupat, dómna Brădescu, însoțit de argațĭ și urmată de Sofia care venia susținută de mama sea, intrâ in pavilon; vĕḑênd pe Matilda, îndată țipetele 'ĭ începură să âmple aierul și abia cu mare greutate domnul Dumbrăvénu, cumnatul eĭ, o putu face să se liniscéscă asigurându-o că rana nu era de loc gravă.

Cu adjutorul femeielor rana fiind bine legată, sângele încetâ de a mai curge

Pe când Matildeĭ i se dau primele ajutóre,

neșce pașĭ, venind in fuga, se audiră prin aleiă; un tinĕr, cu capul descoperit, cu un mănunchiu de miosotis in mână și cu o scrisóre într'alta, alerga spre pavilon.

Vĕdênd mulțimea grămădită in pavilon, s'aruncâ in mijlocul eĭ, ca un eșit din mințĭ, îmbrâncind pe toțĭ in lăturĭ din calea sa.

Sofia, vĕdêndu-l, rĕmase înmărmurită: acesta era Aureliu logodnicul eĭ.

— El aicĭ? — murmurâ ea.

Și toțĭ, cunoscêndu-l, fură cuprinșĭ de aceiașĭ înmărmurire.

Într'acestea Aureliu, isbutind in sfêrșit a strĕbate pân' la Matilda, o îmbrățișâ plângênd ca un copil.

— Vaĭ! — gemu el, — am sosit prea târdiu!

Și, acoperindu-o de sărutărĭ, o conjura să se descepte, dându-ĭ cele mai dulcĭ numirĭ.

Pe când însĕ Aureliu se răpedise ca s'o îmbrățișeze, buchetul și scrisórea iĭ scăpaseră din mâne; Sofia, care nu perdea din vedere nicĭ cea mai mică mișcare a lui, se plecâ și luâ scrisórea de jos:

— Mórtă! Dumnedeule! — striga Aureliu. — Mórtă! și eu mai trăiesc? Nu! nu! trăind, nu puteam fi unițĭ; murind, vom fi pentru tot-déuna!

Și, aruncându-șĭ ochiĭ împregiur, zări pistolul;

se răpeḑi asupra 'ĭ și, luându-l în mână, voi să-l descarce într'ênsul; arma însă deja era descărcată de Matilda. Atuncĭ el asvêrli cât colo și, desperat vru să se lovéscă cu capul de unul din păreții pavilionuluĭ; dér o mână vèrtósă îl opri: era domnul Dumbrăvénu care înțelesese ceia ce voia să facă și i se pusese în cale.

Un glas iubit are o fórte mare influență asupra nóstră; ast-fel glasul luĭ Aureliu făcu pe Matilda să deschidă ochiĭ; ea vru să vorbéscă dér, fiind slăbită de sângele ce 'ĭ cursese, nu putu să pronunțe nicĭ un cuvênt.

Într'acestea Aureliu se sbătea în brațele de fer ale domnuluĭ Dumbrăvénu, strigând:

— Lasă-mĕ! Matilda e mórtă, voiŭ muri și eu!

— Ah! cât o iubesce! — murmură Sofia privindu-l cu o 'nduioșată durere.

Și cu tótă tenerețea eĭ, făcênd o silință estremă de a nu șovăi, s'apropiă de el, îĭ luă mâna și 'ĭ ḑise cu o voce, care părea profetică, plină de o nobilă întristare:

— N'am sciut că o iubescĭ atât de mult; acum, când sciu totul, îțĭ ḑic să trăiescĭ. Trăesce dér, că-cĭ și Matilda va trăi și vețĭ fi fericițĭ, va fi a ta!

— Matilda va trăi? Ce-aud, Dumneḑeule! Fiĭ bine-cuvêntată! — strigă el îngenunchiând și acoperind de sărutărĭ mâna Sofieĭ care 'l rădică și 'l

duse spre Matilda ce privia, făr' a putea însă vorbi, aceia ce se petrecea în giurul eĭ.

Aureliu, vĕḑêndu-o cum îl privia cu dragoste, se aruncă din nou in braţele eĭ esclamând:

— Trăiescĭ? Oh! ce fericire!

Ér Sofia întinse părinţilor eĭ, — carĭ erau încremeniţĭ de ceia ce vedeau petrecêndu-se de 'naintea ochilor lor, — biletul Matildeĭ trimis luĭ Aureliu, ḑicêndu-le:

— Sacrificiu pentru sacrificiu! Ea a voit să-şĭ sacrifice viéţa pentru fericirea mea, eu îmĭ sacrific fericirea pentru viéţa eĭ.

Orĭ cine-ar fi vĕḑutu-o in acel moment, ar fi ḑis: Écă in adevĕr un înger! atât devotamentul de soră revĕrsase pe figura eĭ ce-va ce aparţinea Dumneḑeireĭ.

Toţĭ, cuprinşĭ de o vie admiraţiune, îşĭ plecară frunţile 'naintea eĭ.

X.

Cititoriĭ noştri, nedomeriţĭ óre cum de răpidea apariţiune a nouluĭ personagiu ivit in scenă, ne vor întreba póte:

— Cine era acest Aureliu şi ce relaţiunĭ esistau între el şi Matilda?

Ca să putem rĕspunde la acéstă legitimă în-

trebare, suntem nevoiţĭ a ne întórce puçin maĭ in urmă.

Scim că Sandu, însărcinat de Matilda să dea buchetul şi scrisórea in mâna luĭ Aureliu, plecase in tótă graba îndreptându-se spre monăstirea Z....

Acéstă monăstire, situată pe un platou pitoresc, presintă ochilor un tablou încântător. La spatele eĭ un şir de dealurĭ, unele d'asupra altora, merge tot crescênd până când se transformă in munţĭ nemĕsuraţĭ de pétră carĭ se perdu in depărtare sub o colóre violetă; in faţa eĭ valea, brăsdată d'un limpede periu, se întinde până la pólele altor dealurĭ ale căror creşte şi cóste sunt acoperite de pădurĭ.

Monăstirea nu e de loc mare: ochiul abia o póte distinge printre arboriĭ ce-o încongioră şi covărşesc înălţimea zidirilor ce-o compun. Un numĕr restrîns de călugĕriţe ocupă puçinele chiliĭ ce sunt construite in giurul vechieĭ bisericuţe, zidită de când nu se mai ţine minte.

O mulţime destul de numĕrósă se afla in ḑiua aceia, strînsă dis-dediminéţă, la monăstire; flăcăĭ şi fete veniseră cu cârdul de prin satele învecinate gătiţĭ cu tot ce aveau mai frumos şi mai de valóre, ca să asiste la nunta Sofieĭ şi să 'ntindă hora îndată ce serviciul divin se va sevârşi.

Ceĭ mai mulţĭ, doritorĭ să véḑă pe mirĭ sosind,